

جهان انرژی

دانشگاه مهندسی انرژی

تفسیر هفت:

میزان عبور نفت از تنگه‌های هرمز و باب‌المندب، قبل و بعد از جنگ اسرائیل علیه ایران

نویسندگان این شماره:

آریاکیا، مریم هاشمی نژاد، امیرعلی حسن‌زاده، و عباس ملکی

۸ شهریور ۱۴۰۴

Brent Crude Oil (\$/barrel)		WTI Crude Oil (\$/barrel)	
22/08/2025	29/08/2025	22/08/2025	29/08/2025
67.75	68.24	63.62	64.22
Henry Hub Natural Gas (\$/MMBtu)		Europe & Asia Natural Gas (\$/MMBtu)	
22/08/2025	29/08/2025	22/08/2025	29/08/2025
2.795	2.978	10.72 11.89	11.08 11.31

➤ ورود نخستین محموله گاز تحریمی روسیه به چین

برای نخستین بار یک محموله گاز طبیعی مایع روسیه از پروژه مایع سازی یامال تحریم شده توسط اروپا و ایالات متحده به نام «آرکتیک ال ان جی ۲» وارد خاک چین شد. رویدادی که می تواند پیامدهای مهمی بر بازار انرژی و معادلات ژئوپلیتیک داشته باشد. تانکر «آرکتیک مولان» این محموله را به پایانه بیهای در استان گوانگشی رساند و داده های ردیابی کشتی از سوی شرکت های بین المللی این ورود را تأیید کرده اند. این نخستین بار است که سوختی از پروژه تحت تحریم آمریکا مستقیماً به بازار چین راه پیدا می کند، هرچند هنوز روشن نیست آیا محموله به طور کامل تخلیه شده است یا خیر. پروژه آرکتیک ال ان جی ۲ که در اختیار شرکت نواتک روسیه قرار دارد، با ظرفیت سالانه نزدیک به ۲۰ میلیون تن طراحی شده اما به دلیل تحریم های واشنگتن در یافتن مشتری دچار مشکلات جدی بود. ورود این محموله به چین، آن هم در آستانه سفر ولادیمیر پوتین به پکن، نشانه ای از هماهنگی سیاسی میان دو کشور و شاید نوعی آزمون برای سنجش واکنش ایالات متحده تلقی می شود. تحلیلگران بر این باورند که اگر واشنگتن در برابر این اقدام واکنشی جدی نشان ندهد، ممکن است مسیر تازه ای برای صادرات گاز روسیه به بازار آسیا گشوده شده و تجارت تحریمی به رویه ای پایدار بدل گردد. اهمیت این تحول در بعد اقتصادی نیز قابل توجه است. در صورت یافتن مسیرهای مطمئن برای فروش، پروژه آرکتیک ال ان جی ۲ می تواند سالانه تا ۱۲ میلیون تن گاز مایع شده به بازار اضافه کند؛ رقمی که به ویژه در بازار آسیایی فشار عرضه را افزایش داده و زمینه رقابت قیمتی را تشدید خواهد کرد. چنین چشم اندازی به معنای کاهش قدرت تحریم ها و در عین حال افزایش دسترسی مصرف کنندگان آسیایی به گاز ارزان تر خواهد بود. به همین دلیل ورود نخستین محموله روسی تحریمی به چین نه تنها یک رخداد نمادین سیاسی، بلکه عاملی اثرگذار بر آینده قیمت ها و توازن بازار جهانی گاز نیز محسوب می شود.

➤ احتمال بازگشت کامل کاهش تولید اوپک پلاس در سپتامبر

تحلیل تازه ای از بانک اسکاندیناوی انکیده نشان می دهد که اوپک پلاس ممکن است در نشست ۷ سپتامبر (۱۶ شهریور) تصمیم بگیرد بخش بزرگی از کاهش های داوطلبانه تولید خود را کنار بگذارد. طبق این برآورد احتمال دارد ۱.۶۵ میلیون بشکه در روز از کاهش ها بازگردانده شود؛ اقدامی که به گفته بیارنه شیلدرآپ، تحلیلگر ارشد بازار نفت، می تواند در دو یا سه ماه آینده به صورت تدریجی اجرایی شود تا زمینه برای مذاکرات گسترده تر این ائتلاف درباره سیاست تولید در سال ۲۰۲۶ فراهم شود. نشانه های کنونی بازار نیز این احتمال را تقویت می کند. ساختار قیمت معاملات آتی نفت همچنان در وضعیت «بک واردیشن» قرار دارد؛ وضعیتی که در آن قیمت تحویل های کوتاه مدت بالاتر از قراردادهای بلندمدت است و به معنای وجود فشار واقعی بر عرضه نزدیک مدت تلقی می شود. علاوه بر این در بازار اروپایی ARA اختلاف قیمت نفت سنگین سولفوری با نفت برنت به حدود ۶ دلار رسیده، در حالی که در شرایط عادی این فاصله باید نزدیک به ۱۰ دلار باشد. همچنین فرآورده های

میانی نفتی در همین بازار تا ۲۵ دلار بالاتر از برنت معامله می‌شوند، رقمی که معمولاً بین ۱۵ تا ۲۰ دلار نوسان دارد. این داده‌ها نشانه‌ای از کمبود نسبی عرضه در برخی بخش‌های بازار است. با این حال اگر اوپک پلاس واقعاً تصمیم به بازگرداندن بخشی از کاهش تولید بگیرد، عرضه جهانی نفت افزایش یافته و فشار نزولی بر قیمت‌ها بیشتر خواهد شد. حتی اجرای تدریجی این تصمیم نیز سیگنالی روشن به بازار خواهد داد که تولیدکنندگان آماده‌اند در صورت نیاز به افزایش عرضه، اقدام کنند.

➤ نوسان قیمت نفت پس از رشد موقت: عوامل بنیادی و سیاسی

پس از چند روز افزایش پی‌درپی، قیمت نفت در معاملات در هفته گذشته با افت قابل توجهی مواجه شد و بخشی از رشد اخیر خود را از دست داد. نفت خام وست تگزاس اینترمدیت بیش از ۲.۴ درصد کاهش یافت و به حدود ۶۳ دلار در هر بشکه رسید؛ این بیشترین افت روزانه از اوایل ماه اوت بود. نفت برنت نیز حدود ۲.۳ درصد افت کرد و در سطح ۶۷.۲۲ دلار معامله شد. این چرخش ناگهانی روند نشان داد که بازار همچنان نسبت به تحولات سیاسی و اقتصادی بسیار حساس است و معامله‌گران با احتیاط به آینده نگاه می‌کنند. عوامل متعددی در این کاهش نقش داشتند. از یک‌سو نگرانی‌ها درباره تأثیر تعرفه‌های جدید آمریکا علیه هند و پیامدهای احتمالی آن بر تجارت جهانی فضای محتاطانه‌ای ایجاد کرد. از سوی دیگر ادامه جنگ اوکراین و ابهام درباره پایداری عرضه انرژی از روسیه بر ذهنیت بازار سایه انداخت. همین عوامل باعث شد که معامله‌گران پس از جهش‌های اخیر دست به ذخیره سود زده و قیمت‌ها عقب‌نشینی کنند. با وجود این افت هفته گذشته، بیشتر به‌عنوان اصلاحی طبیعی پس از رشد موقت ارزیابی می‌شود تا نشانه‌ای از تغییر روند پایدار. بازار نفت همچنان تحت فشار ترکیبی از ریسک‌های ژئوپلیتیک و نگرانی‌های مربوط به عرضه قرار دارد و به همین دلیل نوسان‌پذیری بالا در روزهای آینده محتمل خواهد بود.

➤ حفاری سه چاه جدید در میدان گازی زهر مصر؛ تقویت تولید و امنیت انرژی منطقه‌ای

وزارت نفت مصر اعلام کرده است که عملیات حفاری سه چاه جدید در میدان گازی زهر در دریای مدیترانه آغاز شده و هم‌زمان چاه «زهر-۶» نیز به شبکه تولید متصل شده است. این اقدام روزانه حدود ۶۵ میلیون فوت مکعب به تولید گاز مصر اضافه کرده و امیدها برای بازگشت تدریجی ظرفیت این میدان بزرگ را افزایش داده است. زهر که در سال ۲۰۱۵ کشف و از ۲۰۱۷ به بهره‌برداری رسید، با برآوردی نزدیک به ۳۰ تریلیون فوت مکعب ذخایر گازی یکی از بزرگ‌ترین میادین منطقه محسوب می‌شود و مدیریت آن به‌صورت مشترک میان شرکت ایتالیایی «انی» و شرکت دولتی نفت مصر انجام می‌گیرد. تولید این میدان در سال‌های اخیر روندی نزولی داشته و در اوایل ۲۰۲۴ به حدود ۱.۹ میلیارد فوت مکعب در روز سقوط کرد؛ رقمی به‌مراتب پایین‌تر از اوج تولید در سال ۲۰۱۹. از همین رو، توسعه چاه‌های جدید برای جبران افت تولید اهمیتی حیاتی یافته است. دولت مصر تلاش می‌کند با این اقدامات، وابستگی به واردات گاز را کاهش داده و موقعیت خود را به‌عنوان یک هاب گازی منطقه‌ای تثبیت کند. افزون بر این، افزایش تولید داخلی می‌تواند صادرات ال ان جی

مصر به اروپا و همسایگان را تقویت کند، موضوعی که در شرایط پرتنش بازار انرژی برای قاهره اهمیت استراتژیک دارد. تحلیلگران معتقدند که سرمایه‌گذاری مستمر در میدان زهر برای حفظ جایگاه مصر در بازار منطقه‌ای گاز ضروری است. در شرایطی که تولید در برخی کشورهای شمال آفریقا مانند لیبی و الجزایر با نوسان روبه‌رو است، استمرار تولید از زهر می‌تواند به ثبات عرضه و کاهش فشار قیمتی کمک کند.

➤ پیش‌بینی مازاد عرضه جهانی؛ سقوط بهای نفت تا مرز ۵۰ دلار

اداره اطلاعات انرژی آمریکا در تازه‌ترین گزارش خود پیش‌بینی کرده است که در سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ تولید جهانی نفت و سوخت‌های مایع از سطح تقاضا فراتر خواهد رفت. این برآورد نشان می‌دهد که افزایش عرضه از سوی تولیدکنندگان اوپک پلاس و کشورهای غیراوپک، تعادل بازار را به سود وفور عرضه تغییر می‌دهد. بر اساس این گزارش، قیمت نفت برنت که در تابستان ۲۰۲۵ در حدود ۷۰ دلار در هر بشکه قرار دارد، در سه‌ماهه پایانی همان سال به طور میانگین به ۵۸ دلار کاهش خواهد یافت. در سال ۲۰۲۶ نیز انتظار می‌رود قیمت‌ها بیشتر افت کرده و به حدود ۵۰ تا ۵۱ دلار برسد. دلیل اصلی این روند، افزایش انباشت ذخایر جهانی نفت در نتیجه رشد عرضه نسبت به تقاضاست. در این میان تولید نفت آمریکا نیز در سطوح بی‌سابقه‌ای تثبیت شده است. میانگین تولید این کشور در سال ۲۰۲۵ حدود ۱۳.۴ میلیون بشکه در روز خواهد بود و در سال ۲۰۲۶ اندکی کاهش یافته و به حدود ۱۳.۳ میلیون بشکه در روز می‌رسد. چنین سطحی از تولید، همراه با عرضه فزاینده از دیگر تولیدکنندگان چشم‌انداز روشنی از کاهش فشار قیمتی بر بازار ترسیم می‌کند. به این ترتیب پیش‌بینی‌های اداره اطلاعات انرژی آمریکا نشان می‌دهد که در دو سال آینده بازار نفت بیش از آنکه با کمبود عرضه مواجه باشد، با مازاد روبه‌رو خواهد شد.

➤ بازگشت احتمالی اکسون موبیل به روسیه؛ آغاز رایزنی‌های محرمانه

شرکت آمریکایی اکسون موبیل در ماه‌های اخیر مذاکرات محرمانه‌ای با شرکت دولتی روس نفت انجام داده تا امکان بازگشت به پروژه نفت و گاز ساخالین-۱ در شرق روسیه را بررسی کند. این پروژه که پیش‌تر یکی از مهم‌ترین سرمایه‌گذاری‌های خارجی در بخش انرژی روسیه به شمار می‌رفت، پس از آغاز جنگ اوکراین و اعمال تحریم‌های غرب متوقف شد و اکسون نیز از آن خارج گردید. اما اکنون با مطرح شدن دوباره سناریوی صلح میان مسکو و کی‌یف، زمزمه‌هایی از احیای همکاری‌ها شنیده می‌شود. به گزارش وال‌استریت ژورنال، این گفت‌وگوها در سطح محدود و توسط مدیران ارشد اکسون از جمله نیل چپمن، معاون ارشد شرکت پیگیری شده و هم‌زمان با تماس‌های دیپلماتیک میان مقام‌های آمریکایی و روسی صورت گرفته است. دولت آمریکا نیز از طریق وزارت خزانه‌داری مجوزهایی برای بررسی وضعیت دارایی‌های مسدودشده صادر کرده است؛ اقدامی که برخی آن را نشانه‌ای از گشایش احتمالی در روابط انرژی میان دو کشور می‌دانند. در همین حال ولادیمیر پوتین با صدور حکمی شرایط بازگشت شرکت‌های خارجی به پروژه ساخالین را فراهم کرده و خواستار تعهد آنها به تأمین تجهیزات، سرمایه‌گذاری، و کمک به رفع تحریم‌ها شده است. بازگشت احتمالی اکسون به روسیه

می‌تواند پیامدهای قابل توجهی برای بازار جهانی انرژی داشته باشد. حضور دوباره این غول نفتی در پروژه‌ای با ظرفیت بالا به معنای تقویت عرضه بالقوه نفت و گاز روسیه خواهد بود و می‌تواند بخشی از محدودیت‌های تحریمی را خنثی کند. این تحول، اگر به نتیجه برسد، نه تنها سیگنالی برای کاهش فشارهای سیاسی بر صنعت انرژی روسیه است، بلکه می‌تواند فضای جدیدی برای مشارکت دیگر سرمایه‌گذاران غربی ایجاد کند. در نهایت چنین روندی به افزایش عرضه در بازار و کاهش فشارهای قیمتی منجر خواهد شد؛ هرچند تحقق آن به شدت به آینده مذاکرات صلح و موضع دولت‌های آمریکا و روسیه وابسته است.

➤ آغاز توسعه نیروگاه خورشیدی ۱.۵ گیگاواتی در برزیل؛ گامی بزرگ به سوی انرژی پاک

وزارت نفت و انرژی برزیل اعلام کرده است که شرکت «خانه بادها» با همکاری یک شرکت داخلی تولید تجهیزات خورشیدی، اجرای طرحی به ظرفیت یک و نیم گیگاوات برق خورشیدی را در ایالت ماتو گروسو آغاز کرده است. این طرح که یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های انرژی پاک در تاریخ برزیل به شمار می‌رود، شامل مجموعه‌ای از نیروگاه‌های خورشیدی است که در چندین نقطه از این ایالت احداث خواهند شد و قرار است به شبکه سراسری برق این کشور متصل شوند. در این پروژه از فناوری‌های نوین ردیاب خورشیدی و سامانه‌های هوشمند بهره گرفته می‌شود تا بیشترین میزان بازدهی از تابش خورشید در زمین‌های ناهموار حاصل شود. شرکت «خانه بادها» که پیش‌تر در زمینه انرژی بادی فعالیت داشت، با اجرای این طرح وارد عرصه تولید برق خورشیدی در مقیاسی عظیم شده و جایگاه خود را به‌عنوان یکی از پیشگامان انرژی تجدیدپذیر در آمریکای لاتین تثبیت می‌کند. به گفته کارشناسان این پروژه علاوه بر تولید برق پاک، هزاران فرصت شغلی مستقیم و غیرمستقیم ایجاد خواهد کرد و سالانه میلیون‌ها تن از انتشار گازهای گلخانه‌ای جلوگیری می‌کند. ظرفیت یک و نیم گیگاواتی آن معادل حدود ۱.۳ درصد از کل ظرفیت نصب‌شده برق تجدیدپذیر در برزیل است و سهم مهمی در تحقق اهداف این کشور برای گذار به انرژی‌های پایدار ایفا خواهد کرد.

➤ چین دو میدان عظیم گاز شیل را کشف کرد؛ گامی به سوی امنیت انرژی

چین اعلام کرده است که در جنوب غرب این کشور دو میدان بزرگ گاز شیل کشف شده که می‌تواند نقش مهمی در تقویت امنیت انرژی ایفا کند. شرکت دولتی «سینوپک» اعلام کرد میدان «هونگ‌سینگ» در مرز استان هوئی و منطقه چونگ‌کینگ، دست‌کم ۱۶۵ میلیارد مترمکعب ذخیره تأییدشده دارد. همچنین در میدان «یونگچوان» واقع در حوضه سیچوان، میزان ذخایر کشف‌شده به حدود ۱۲۵ میلیارد مترمکعب رسیده که نسبت به برآوردهای سال‌های گذشته جهشی چشمگیر محسوب می‌شود. این کشفیات تازه در کنار میدان عظیم «فولینگ» با ذخیره یک تریلیون مترمکعب، پنجمین کشف بزرگ گاز شیل در حوضه سیچوان به شمار می‌روند. اهمیت این میادین نه تنها در حجم ذخایر، بلکه در نقش آن‌ها در کاهش وابستگی چین به واردات انرژی است؛ موضوعی که برای پکن اهمیت راهبردی دارد، زیرا این کشور بزرگ‌ترین واردکننده ال ان جی در جهان است و بخش مهمی از نیاز خود را از بازارهای خارجی تأمین می‌کند. با این حال بهره‌برداری از این

ذخایر با چالش‌های فنی و زمین‌شناسی روبه‌رو است. لایه‌های گازی در عمقی بیش از ۳۰۰۰ متر قرار دارند و استخراج آن‌ها نیازمند فناوری‌های پیچیده حفاری و تصویربرداری سه‌بعدی است. سینوپک اعلام کرده که در حال توسعه تجهیزات پیشرفته و روش‌های نوین برای عبور از این موانع است. از منظر بازار جهانی انرژی این کشف می‌تواند در بلندمدت فشار واردات چین را کاهش داده و به تنوع‌بخشی منابع عرضه در شرق آسیا کمک کند. در صورت موفقیت در بهره‌برداری، بخشی از تقاضای چین برای ال ان جی کاهش خواهد یافت و این موضوع می‌تواند بر قیمت‌های جهانی اثر کاهنده داشته باشد. بنابراین دو کشف تازه گاز شیل در چین علاوه بر تقویت امنیت انرژی داخلی، پیامدهای گسترده‌ای برای تعادل بازار جهانی گاز نیز در پی خواهد داشت.

➤ افزایش ظرفیت پالایشی کویت به ۱.۴ میلیون بشکه در روز با بهره‌برداری از الزور

جدول منتشرشده توسط اداره اطلاعات انرژی آمریکا نشان می‌دهد ظرفیت پالایش نفت کویت در سال ۲۰۲۳ به حدود یک میلیون و ۴۱۵ هزار بشکه در روز رسیده است. این ظرفیت از طریق پنج پالایشگاه تأمین می‌شود که نقش مهمی در تبدیل کویت به یکی از مراکز مهم پالایش در منطقه خلیج فارس ایفا می‌کند. پالایشگاه مینا عبدالله با ظرفیت روزانه ۴۵۴ هزار بشکه و پالایشگاه مینا الاحمدی با ظرفیت ۳۴۶ هزار بشکه، پس از اجرای پروژه‌های «سوخت پاک» در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به‌روزرسانی شدند و اکنون بخش عمده‌ای از توان پالایشی کشور را در اختیار دارند. در کنار این دو مرکز قدیمی، مجموعه الزور به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های پالایشی اخیر کویت شناخته می‌شود. واحد نخست این پالایشگاه با ظرفیت ۲۰۵ هزار بشکه در روز در نوامبر ۲۰۲۲ به بهره‌برداری رسید و واحد دوم آن نیز در مارس ۲۰۲۳ وارد مدار شد. انتظار می‌رود واحد سوم نیز در نیمه دوم ۲۰۲۳ فعال شود و ظرفیت کامل مجموعه الزور را به بیش از ۶۰۰ هزار بشکه در روز برساند. افزایش ظرفیت پالایشی کویت علاوه بر تقویت توان داخلی این کشور در تأمین فرآورده‌های نفتی، جایگاه آن را در صادرات محصولات پالایشی به بازارهای جهانی نیز ارتقا داده است. با توجه به افزایش تقاضای منطقه‌ای برای فرآورده‌های کم‌سولفور و دوستدار محیط زیست، این پروژه‌ها می‌تواند نقش مهمی در افزایش درآمد ارزی کویت ایفا کند.

➤ بازگشت آرام بازار نفت با کمرنگ شدن امید به صلح

قیمت نفت در معاملات اخیر تحت تأثیر تحولات ژئوپلیتیک و چشم‌انداز عرضه جهانی تغییراتی محدود را تجربه کرد. انتشار خبر عدم برگزاری دیدار میان ولودیمیر زلنسکی و ولادیمیر پوتین که می‌توانست گامی در مسیر توافق صلح باشد، موجب شد امیدها به کاهش تنش‌ها و آزادسازی احتمالی صادرات نفت روسیه کمرنگ شود. همین موضوع به سرعت خود را در بازار نشان داد و قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدیت حدود ۰.۷ درصد افزایش یافت و به بالای ۶۴ دلار بازگشت. نفت برنت نیز برای تحویل در ماه نوامبر نزدیک به ۰.۸ درصد رشد کرد و دوباره بالای ۶۸ دلار معامله شد. با این حال روند بازار تنها به تحولات سیاسی وابسته نماند. در سطح عرضه، چشم‌انداز افزایش تولید از سوی اوپک‌پلاس همچنان بر بازار سایه انداخته و نگرانی‌ها درباره مازاد عرضه را تقویت کرده است. هم‌زمان پایان فصل رانندگی در آمریکا به معنای کاهش مصرف فصلی بنزین و فرآورده‌های نفتی است که از منظر تقاضا نیز فشار نزولی ایجاد می‌کند. در همین چارچوب برخی قراردادهای ماه نزدیک‌تر مانند برنت اکتبر حتی با افتی حدود ۰.۷ درصدی بسته شدند. این ترکیب متناقض نشان می‌دهد که بازار نفت در وضعیتی میانه قرار دارد: از یک‌سو تداوم جنگ و نبود چشم‌انداز صلح عاملی افزایش‌دهنده برای قیمت‌هاست و از سوی دیگر نگرانی‌ها درباره مازاد عرضه و ضعف تقاضا مانع جهش جدی نرخ‌ها می‌شود. در نتیجه نوسانات اخیر بیش از آنکه نشانه یک روند صعودی پایدار باشد، بازتابی از تعادل شکننده میان ریسک ژئوپلیتیک و فشارهای ساختاری عرضه و تقاضاست.

➤ آغاز روند بازگشت تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران

کشورهای اروپایی بریتانیا، فرانسه و آلمان روز پنج‌شنبه با فعال کردن مکانیسم «اسنپ‌بک» گامی جدی علیه برنامه هسته‌ای ایران برداشتند. این روند در شورای امنیت آغاز شده و اگر ظرف سی روز مانعی ایجاد نشود، تمامی تحریم‌هایی که پس از توافق هسته‌ای ۲۰۱۵ تعلیق شده بودند دوباره برقرار خواهند شد. حوزه‌هایی چون انرژی، بانکداری، صنایع دفاعی، و بخش‌های کلیدی اقتصاد ایران در صورت اجرایی شدن این تصمیم تحت فشار مستقیم قرار می‌گیرند. اروپا پیش‌تر به ایران پیشنهاد داده بود در صورت بازگشت به همکاری کامل با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و آغاز گفت‌وگوی مستقیم با آمریکا، اجرای این سازوکار را شش ماه به تعویق اندازد. اما تهران این پیشنهاد را غیرواقعی دانست و خواستار تمدید بدون شرط قطعنامه ۲۲۳۱ شد. در مقابل مسکو اقدام اروپا را محکوم کرده و آن را مانعی برای حل‌وفصل دیپلماتیک دانست. از سوی دیگر وزیر نفت ایران اعلام کرد تهران آماده است همچون گذشته مسیرهای جایگزین برای فروش نفت پیدا کند و تحریم‌ها را دور بزند. این تحولات پیامدهایی مستقیم برای بازار انرژی دارد. هرچند در کوتاه‌مدت عرضه جهانی نفت دستخوش تغییر فوری نخواهد شد، اما بازگشت تحریم‌ها چشم‌انداز تولید و صادرات ایران را تیره کرده و ریسک

بازار را بالا می‌برد. تجربه‌های گذشته نشان می‌دهد تلاش ایران برای دور زدن تحریم‌ها هزینه‌های مبادله و انتقال را افزایش داده و این روند فشار افزایشی بر قیمت نفت و فرآورده‌های انرژی ایجاد می‌کند.

➤ اندک کاهش ذخایر آمریکا، امیدها به بازار نفت را بالا برد

اما استثنائاً قیمت نفت در معاملات روز چهارشنبه گذشته با رشد قابل توجهی همراه شد؛ رشدی که بیش از هر چیز ناشی از کاهش غیرمنتظره ذخایر نفت خام و فرآورده‌های سوختی در ایالات متحده بود. داده‌های اداره اطلاعات انرژی آمریکا نشان داد ذخایر نفت خام در هفته منتهی به ۲۲ اوت حدود ۲.۴ میلیون بشکه کاهش یافته است؛ رقمی که فراتر از برآورد تحلیلگران بود و نشان داد بازار همچنان با محدودیت عرضه روبه‌روست. در کنار آن، ذخایر بنزین و گازوئیل نیز کاهش یافتند، نشانه‌ای که بیانگر پایداری تقاضا در آستانه پایان فصل تابستان است. انتشار این داده‌ها بلافاصله بر بازارهای جهانی اثر گذاشت. نفت خام وست تگزاس اینترمدیت ۱.۴ درصد افزایش یافت و به حدود ۶۴ دلار در هر بشکه رسید و نفت برنت نیز با ۱.۲ درصد رشد به نزدیکی ۶۸ دلار معامله شد. تحلیلگران معتقدند این کاهش ذخایر، به‌ویژه در بازاری که نگرانی‌ها درباره مازاد عرضه همواره مطرح است، توانست به‌طور موقت اعتماد معامله‌گران را تقویت کند. عوامل فصلی نیز نقش مهمی در این روند داشتند. افزایش مصرف سوخت در تعطیلات تابستانی آمریکا و رشد سفرها باعث شد تقاضا برای بنزین بالاتر از انتظار باقی بماند. همین موضوع، به همراه افت ذخایر، باعث شد تا نگرانی‌ها درباره اشباع بازار تا حدی فروکش کرده و قیمت‌ها در مسیر صعودی قرار گیرند. با وجود این کارشناسان هشدار می‌دهند که تداوم این روند به شرایط تقاضای جهانی و چشم‌انداز اقتصادی بستگی خواهد داشت.

میزان عبور نفت از تنگه‌های هرمز و باب‌المندب، قبل و بعد از جنگ اسرائیل علیه ایران (جنگ ۱۲ روزه)

تنگه‌های هرمز و باب‌المندب به‌عنوان دو گذرگاه حیاتی انرژی، نقش تعیین‌کننده‌ای در امنیت عرضه جهانی نفت دارند. اهمیت این مسیرها به‌ویژه در بحران‌ها و درگیری‌های منطقه‌ای دوچندان می‌شود؛ چراکه کوچک‌ترین اختلال در تردد کشتی‌ها می‌تواند پیامدهای گسترده‌ای بر بازار انرژی، هزینه‌های حمل‌ونقل، و حتی ثبات اقتصاد جهانی داشته باشد. در این متن، ابتدا به بررسی وضعیت تنگه هرمز پیش، در حین و پس از جنگ ایران و اسرائیل و تحلیل اتفاقات خواهیم پرداخت و سپس از این منظر تنگه باب‌المندب را نیز بررسی خواهیم کرد.

۱. تنگه هرمز

۱.۱. وضعیت پیش از جنگ (سال ۲۰۲۳ و اوایل ۲۰۲۵)

طبق گزارش EIA، در سال ۲۰۲۳ عبور نفت از تنگه هرمز به‌طور متوسط روزانه ۲۰.۹ میلیون بشکه بوده که معادل حدود ۲۰ درصد از مصرف جهانی نفت به شمار می‌آید.^۱ در همین سال، بیش از یک‌چهارم تجارت دریایی جهانی نفت (حدود ۲۵ تا ۳۰ درصد) از این گذرگاه حیاتی عبور کرده است.^۲ در سه‌ماهه نخست سال ۲۰۲۵ نیز این روند ادامه یافت و میانگین عبور روزانه نفت حدود ۲۰ میلیون بشکه ثبت شد؛ هرچند که تنگه به‌صورت فیزیکی بسته نشد، اما بازارهای جهانی همیشه نگران بسته شدن این تنگه بوده‌اند.^۳

۱.۲. وضعیت حین جنگ (ژوئن ۲۰۲۵)

جنگ ۱۲ روزه تأثیری مستقیم و فیزیکی بر عبور نفت از تنگه هرمز نداشت؛ اما نگرانی‌ها از احتمال بسته شدن این مسیر حیاتی مطرح بود و این سبب افزایش هزینه‌های بیمه و حمل‌ونقل شد. طبق داده‌های UKMTO، درست پس از اعلام آتش‌بس در ۲۴ ژوئن، تعداد کشتی‌های تجاری عبوری از تنگه از ۸۸ کشتی در روز پیش از حملات به ۱۱۰ کشتی در روز افزایش یافت. همچنین هزینه حمل نفت از خاورمیانه به چین پس از آتش‌بس حدود ۴۴/۵ درصد کاهش یافت و ترافیک دریایی به شرایط عادی بازگشت^{۴،۵،۶}.

^۱ https://www.eia.gov/international/content/analysis/special_topics/World_Oil_Transit_Chokepoints/

^۲ <https://www.euronews.com/business/2025/06/16/israel-iran-crisis-how-vital-is-the-strait-of-hormuz-for-oil-market>

^۳ <https://trendsresearch.org/insight/oil-missiles-and-power-the-geopolitics-of-the-iran-israel-conflict>

^۴ <https://www.aa.com.tr/en/economy/oil-transport-costs-drop-as-shipping-traffic-rises-via-strait-of-hormuz-after-israel-iran-ceasefire/3619813>

^۵ <https://apnews.com/article/strait-hormuz-iran-israel-war-oil-15ce74cc8df0f19a6b7f6357773b07c8>

^۶ <https://www.ft.com/content/309bf39f-6b65-4207-9e75-1a8226360b21>

۱/۳. وضعیت پس از جنگ

پس از پایان جنگ، ترافیک دریایی به وضعیت عادی بازگشت، سطح امنیت در منطقه تا حدودی بهبود یافت و هزینه‌های حمل نیز کاهش پیدا کرد. بازار نفت نیز نشان داد که تأثیر این جنگ بر قیمت‌ها صرفاً کوتاه‌مدت بوده است؛ به‌طوری‌که بهای نفت برنت که از ۷۰ دلار به حدود ۸۱.۴ دلار افزایش یافته بود، پس از آتش‌بس و فروکش کردن تنش‌ها دوباره به زیر سطح پیش از جنگ بازگشت. این روند بیانگر آن است که بازارهای جهانی دیگر به صورت روانی تحت تأثیر تحولات خاورمیانه قرار نمی‌گیرند و این موضوع تا حد زیادی به دلیل تنوع منابع انرژی و ایجاد زیرساخت‌های جایگزین است.^۱

۱/۴. تأثیر و تحلیل تغییرات در تنگه هرمز

۱/۴/۱. افزایش هزینه‌ها و بیمه حمل‌ونقل

• شرکت Frontline، شرکت باسابقه حمل و نقل دریایی بین‌المللی نفت خام، پس از آغاز جنگ، سایرین را نیز از استفاده از مسیر هرمز بازداشت. این شرکت اعلام کرد که کمتر سرمایه‌گذاری جدیدی برای عبور از این مسیر خواهد پذیرفت و کشتی‌های حاضر نیز تنها تحت اسکورت نظامی و در ناوگان باید حرکت کنند.

• به‌دلیل افزایش ریسک، هزینه‌های بیمه و حمل‌ونقل (AWRP) برای عبور از تنگه به‌طور چشمگیری افزایش یافتند. پیش از وقوع جنگ، این هزینه‌ها حدود ۰.۵٪ از ارزش کالا بود؛ که حالا تا دو برابر افزایش یافته است.^۲

۱/۴/۲. شوک قیمتی در بازار نفت

• فقط تهدید بسته شدن تنگه، باعث شد بهای نفت برنت بیش از ۷٪ در یک روز افزایش یابد.

• سناریوهای شدید اقتصادی، پیش‌بینی کردند در صورت بسته شدن تنگه، قیمت نفت می‌تواند تا ۱۰۰-۱۳۰ دلار یا حتی بیشتر افزایش یابد.^۳

۱/۴/۳. ریسک رکود اقتصادی

• بانک‌های مطرح مانند گلدمن ساکس هشدار دادند در سناریوی بدبینانه، رشد اقتصاد جهانی تا ۰.۳ درصد کاهش و تورم تا ۰.۷ درصد افزایش خواهد داشت، و احتمال وقوع رکود به ۳۰٪ می‌رسد.

¹ <https://www.reuters.com/markets/commodities/israel-iran-war-highlights-mideasts-declining-influence-oil-prices-2025-06-25>

² <https://www.aa.com.tr/en/economy/oil-transport-costs-drop-as-shipping-traffic-rises-via-strait-of-hormuz-after-israel-iran-ceasefire/3619813>

³ <https://www.spglobal.com/commodity-insights/en/news-research/videos/shipping/061625-oil-markets-brace-for-sharply-higher-freight-insurance-costs-on-israel-iran-conflict>

⁴ <https://www.factumobscura.com/special-feature/irans-threat-to-hormuz-what-it-means-for-global-economies>

- مورگان استنلی و جی‌پی‌مورگان نیز نسبت به سقوط شدید بازار سهام در چین وضعیت هشدار دادند.^۱

۱/۴/۴. توانمندی مسیرهای جایگزین و محدودیت‌ها

- مسیرهای زمینی مثل خط لوله شرق-غرب عربستان و خط لوله ابوظبی-فجیره در امارات، ظرفیت محدودی (حدود ۳.۵-۷ میلیون بشکه در روز) برای جایگزینی مسیر هرمز دارند؛ اما این حجم، فقط بخش کوچکی از ترافیک دریایی فعلی است.^۲

۲. تنگه باب‌المندب

طبق داده‌های Vortexa در سال ۲۰۲۴ (تا اوست)، عبور نفت از این تنگه ۴ میلیون بشکه در روز بوده که در مقایسه با ۸ تا ۷ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۲۳ کاملاً کاهش داشته است. در پی حملات حوثی‌ها در دریای سرخ (از اواخر ۲۰۲۳)، بسیاری از محموله‌ها مسیر طولانی‌تر از طریق دماغه امیدنیک را انتخاب کردند (شکل (۱)). جریان نفت از مسیرهای به غیر از کانال سوئز افزایش یافت (۹۰۲ میلیون بشکه در روز در ۸ ماهه اول ۲۰۲۴ در مقابل ۶ میلیون بشکه در روز در ۲۰۲۳).

شکل (۱). مسیرهای دریایی انتقال نفت^۳

این تحولات نشان‌دهنده کاهش استفاده از مسیر دریایی دریای سرخ و انتقال به مسیرهای جایگزین در پی تهدیدات امنیتی است.

^۱ <https://www.businessinsider.com/israel-iran-conflict-oil-prices-recession-probability-strait-of-hormuz-2025-6>

^۲ <https://www.euronews.com/business/2025/06/16/israel-iran-crisis-how-vital-is-the-strait-of-hormuz-for-oil-market>

^۳ <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=62263>

۲.۱. تأثیر تغییرات در تنگه باب‌المنندب و دریای سرخ

۲/۱/۱. کاهش شدید عبور و تغییر مسیرها

- به دلیل حملات مداوم حوثی‌ها به کشتی‌ها (از اوایل ۲۰۲۴)، عبور از مسیر باب‌المنندب بیش از ۵۰ درصد، کاهش یافت.^۱
- در نتیجه، عبور نفت از مسیر طولانی‌تر دور دماغه امیدنیک تا ۹.۲ میلیون بشکه در روز افزایش یافت (در مقابل حدود ۶ میلیون بشکه در روز پیش از این تغییر).

۲/۱/۲. افزایش هزینه و زمان حمل‌ونقل

- عبور از مسیر طولانی، هزینه اضافی ده‌ها هزار دلار سوخت و زمان سفر را به همراه دارد. برای مثال هر سفر ممکن است تا ۱ میلیون دلار برای هر کشتی و تا ۱۰ روز زمان اضافی در بر داشته باشد.
- این تأثیر نه تنها در حمل نفت، بلکه در تجارت کانتینری و سایر کالاها نیز خود را نشان داده است.

۲/۱/۳. پیامدهای نرخ بیمه، بازار ناوگان، و امنیت دریایی

- نرخ بیمه (AWRP) برای عبور از تنگه باب‌المنندب افزایش قابل‌توجهی یافته است؛ برخی گزارش‌ها حاکی از بیش از ۲۰٪ افزایش در هزینه بیمه از طریق دریای سرخ نیز دارند.
- این افزایش هزینه‌ها و نا امنی سبب شد تا بازار حمل دریایی تحت فشار باشد و نرخ کرایه برای مسیرها بیش از دو برابر شود. برای مثال مسیر نفت‌کش سنگین برای بارگیری از دریای سرخ تا ژاپن بیش از دو برابر نرخ هفته قبل از جنگ شد.

۳. جمع‌بندی تحلیلی

با توجه به اخبار و گزارش‌ها، تنگه هرمز همچنان به‌عنوان مسیر اصلی عبور نفت جهان باقی مانده و حتی در جریان جنگ سال ۲۰۲۵ نیز بسته نشد. هرچند حجم عبور نفت تقریباً ثابت ماند، اما هزینه‌های حمل‌ونقل و بیمه به‌طور موقت افزایش یافت و پس از فروکش کردن تنش‌ها کاهش پیدا کرد. در مقابل، تنگه باب‌المنندب به‌عنوان مسیر جایگزین با نوسانات قابل‌توجهی روبه‌رو شد؛ عبور نفت از این مسیر کاهش یافت و بسیاری از کشتی‌ها ناچار شدند مسیر طولانی‌تری را انتخاب کنند. در مجموع، بازار جهانی نفت نسبت به گذشته کمتر تحت تأثیر تحولات خاورمیانه قرار می‌گیرد، چراکه تنوع منابع انرژی و توسعه زیرساخت‌های جایگزین تا حد زیادی مانع از وقوع شوک‌های گسترده شده است. جدول (۱) جمع‌بندی تحلیلی این گزارش را نشان می‌دهد.

^۱ <https://gcaptain.com/red-sea-shipping-crisis-oil-flows-through-bab-el-mandeb-plummets-by-over-half-in-2024>

جدول (۱). جمع‌بندی تحلیلی

اثر اصلی	توضیح
افزایش شدید هزینه‌ها و بیمه	نگرانی امنیتی باعث افزایش دو-برابری یا بیشتر هزینه بیمه و حمل‌ونقل در دو مسیر شده است.
نوسان و افزایش قیمتی در بازار نفت	حتی تهدیدها کافی بود تا نفت برنت تا حدود ۱۰ دلار در هر بشکه افزایش یابد؛ بسته شدن کامل می‌تواند قیمت‌ها را تا ۱۰۰-۱۳۰ دلار یا بیشتر ببرد.
کاهش صادرات ایران و ضرر اقتصادی سنگین	کاهش ۹۴٪ صادرات نفت، زیانی روزانه حدود ۱۲۰ میلیون دلار به ایران وارد کرده است.
اختلال در زنجیره تامین و تجارت جهانی	طولانی‌تر شدن مسیرها، افزایش زمان حمل و تأخیر در عرضه محصولات موثر بوده است.
احتمال رکود جهانی و افزایش تورم	تحلیل‌ها نشان می‌دهند در سناریوهای شدید، رشد اقتصادی کاهش و تورم افزایش قابل توجهی خواهد داشت.

۴. پیش‌بینی بلندمدت

بحران اخیر موجب بروز آسیب‌های ساختاری جدی در اقتصاد ایران شد. به‌گونه‌ای که تورم فزاینده، کاهش ارزش پول ملی، و سقوط سرمایه‌گذاری، مسیر حرکت به‌سوی اصلاحات اقتصادی را دشوار ساخته است. با وجود این مشکلات، وابستگی به چین همچنان به‌عنوان یک نقطه تنفسی باقی مانده و تعامل با این کشور، به‌ویژه در حوزه نفت، توانست تا حدی فشارها را کاهش دهد. منابع ذخیره نفت شناور در نزدیکی چین نیز به‌طور موقت دست دولت را باز نگه داشت. همزمان، فشارهای غرب پس از جنگ افزایش یافت؛ ایالات متحده تحریم‌های تازه‌ای را اعمال کرد و اجرای آنها با همکاری نیروی دریایی کشورهای غربی پیگیری شد. همچنین اقدام سه کشور اروپایی برای استفاده از مکانیزم ماشه (اسنپ بک) نیز به پیچیدگی وضعیت بخش انرژی ایران افزوده است. مجموعه این عوامل چشم‌اندازی از یک آینده سیاسی و اقتصادی ناپایدار برای جامعه ایرانی را ترسیم می‌کند.